

GU 2023/644

Utbildningsutvärdering:

Förslag till åtgärdsplan för utbildningskluster kulturvård

Till Naturvetenskapliga fakultetsstyrelsen 2024-04-25

Utvärdering av utbildningar vid Kulturvård *Åtgärdsplan utifrån bedömargruppens rapport*

Bakgrund

Under vårterminen 2023 utvärderade utbildningarna vid Institutionen för kulturvård enligt den struktur som har lagts upp av Göteborgs universitet¹. Den innebär en 6-årig cykel där varje ämnesområde blir föremål för en kollegial utvärdering som syftar till att uppmärksamma såväl sådant som kan förbättras, liksom välfungerande delar av utbildningsverksamheten. Bedömargruppen ska enligt riktlinjerna bestå av två vetenskapligt/konstnärligt och pedagogiskt sakkunniga från annat lärosäte, en vetenskapligt/konstnärligt och pedagogiskt sakkunnig från annan fakultet vid GU, samt en arbetslivsrepresentant eller företrädare för annan relevant kompetens. Dessutom tillkommer en studeranderepresentant från GU.

Gruppen bestod av:

- Mattias Legnér, Professor i kulturvård och docent i historia, Uppsala universitet
- Kriste Sibul, Chef för avdelningen för bevarande och foto, Nationalmuseum
- Åsa Klintborg Ahlklo, Forskare, Fil. dr, landskapsarkitektur, SLU, Alnarp
- Otto Samuelsson, Universitetslektor, HDK Steneby, GU
- Älva Wallén, Studeranderepresentant, Historiska studier, GU

I september presenterade gruppen sin preliminära rapport, som sedan har kommenterats av institutionsledning och programansvariga, och den slutliga rapporten presenterades i oktober. Rapporten har därefter diskuterats i Grundutbildningsrådet (utbildningsansvarig och programansvariga), och nedanstående åtgärdsplan har därefter formulerats. Den är uppdelad i följande rubriker:

- Samverkan
- Vetenskaplig grund
- Programutveckling
- Kursvärderingar
- Sammanfattning – förslag till åtgärder

Samverkan

Det finns ett stort behov av att öka samverkan mellan Mariestads- respektive Göteborgsbaserade verksamheter, för såväl studenter som personal. Budget och andra praktiska frågor gör dock detta till en av institutionens utmaningar, som det inte finns en omedelbar lösning för.

När det gäller utbildningarna och kulturvårdsämnets idéinnehåll, föreställer vi oss att detta kan lösas främst genom gemensamma kurser, där kursansvaret delas av lärare från berörda program. Ytterligare åtgärder kan vara:

- alla lärare undervisar (något) på båda orter,
- alla lärare medverkar i (någon) gemensam kurs.

¹ Vägledning för utbildningsutvärdering på grundnivå och avancerad nivå med extern bedömning, <https://medarbetarportalen.gu.se/kvalitetsarbete/stod-for-implementering-av-policyn/>

Inblick i alla de verksamheter som är igång inom institutionen har betydelse för känslan av samhörighet, och skulle kunna understödjas med korta personalmöten under lunchtid med syfte att ge kärnfull information.

Vetenskaplig grund

Den vetenskapliga utvecklingen av ämnesområdet kulturvård är målet med forskningsstrategin som för närvarande är under utveckling. Det är särskilt viktigt att den omfattar hantverksvetenskaplig teori och metod som kan stötta hantverksutbildningarna.

Institutionen behöver lektorer som kan utveckla egen FoU och driva kulturvårdsämnets vetenskapliga utveckling, samtidigt tar sådana rekryteringar lång tid, det kommer därför att bli allt mer betydelsefullt att säkra specifika kunskapsbehov i utbildningarna genom adjungerade lärare, adjunktstjänster och forskningsingenjörer. Detta är förstås också viktigt när det gäller att säkerställa befintliga lektorerers möjlighet till forskning och akademisk meritering, som också kan stötta genom att varva mer intensiva perioder av undervisning (flera kurser samtidigt) med sammanhängande forskningsperioder.

Programutveckling

Det är viktigt att varje programkollegium har en bra dialog om den egna programutvecklingen med en långsiktig kompetensförsörjningsplan, snarare än att en gemensam plan etableras. En alltför hög grad av en sådan gemensam strävan riskerar idag unika utbildningar, att bli mer tandlöst strömlinjeformade.

Samtliga våra program har sin grund i en konkret samhällskontext där specifika problem och brister har gett upphov till utvecklingen av programmen. Under hand ändras förutsättningarna i samhället, liksom karaktären av behoven och den potentiella samhällsnyttan förändras. Att kunna följa en sådan utveckling, liksom att kunna påverka den, fordrar en bredare resursbas som vida överstiger nuvarande ekonomiska förutsättningar för utbildningsverksamheten.

Institutionens stora utmaning är att ett mycket högt antal kurser ges samtidigt, med ett relativt sett lågt antal studenter. Även med en högre studentpeng, är detta en ekvation som är svår att få i balans. En effekt är att hantverkskunnandet (Bygg) bland dagens studenter är lägre än tidigare p.g.a. att träning i det reflekterande görandet, det hantverksvetenskapliga förhållningssättet, fordrar lång tid och kostar timmar som institutionen inte har.

På sikt är risken att vi ger de utbildningar vi har råd att ge och inte de som samhället verkligen behöver. För att på sikt kunna hantera programmets utvecklingsbehov behöver följande förhållanden realiserats:

- samtliga lektorer ska vara integrerade i FoU-verksamhet som leder till att institutionen har en egen kompetensbas för att hålla utbildningarna aktuella och angelägna,
- adjunkter behöver anställas i högre utsträckning för att kunna ta hand om kurser med hantverksintensiva moment,
- 'rätt' studenter behöver rekryteras – studiestarka, motiverade, självständiga – genom att förbättra hur dessa potentiella studenter hittar fram till våra utbildningar. Ju starkare studenter vi har, desto mer arbetsbesparande blir det i lärandesituationen. Nu läggs, i vissa situationer, orimligt mycket tid på att knuffa och hjälpa studenter att klara vissa kurser. Toleransen kommer dock att minskas för att ge dispenser till programstudenter som, p.g.a. rester från tidigare kurser i programmen, inte når upp till behörighetskraven till efterföljande kurser i programmen

En strategisk plan för förbättrad studentrekrytering är under formulering, med programspecifika komponenter.

Kursvärderingar

Den mall som fakulteten för närvarande utarbetar, täcker inte riktigt alla de perspektiv institutionen vill undersöka i relation till kursgivningen. Den kan däremot ge en basstruktur som kan användas, och

förslaget är att studieadministrationen stöttar kursansvariga med att automatiskt lägga in länk till kursvärderingen (Sunet Survey), och, vid behov, stötta kursansvarig i att justera den till den specifika kursens behov.

I synnerhet för de längre kurserna behöver kursansvariga arbeta mer med formativa kursvärderingar för att på så sätt fånga upp studentsynpunkter under kursens gång. Till skillnad från fakulteten i övrigt, avser institutionen att lämna ut summativa kursvärderingar efter att den avslutande examinationen i en kurs har genomförts, p.g.a. att examinationen är en betydelsefull del av kursgivningen och som också studenterna ska kunna ge synpunkter på.

Det finns också behov av terminsvisa alternativt läsårsvisa kursvärderingar, men dessa bör hållas av mer neutral personal, t.ex. studievägledare eller eventuellt kommunikatör.

Sammanfattning – förslag till åtgärder

Programutveckling

Långsiktigt

- ambition att arbetstidsplanera så att intensiva perioder av undervisning (flera kurser samtidigt) varvas med sammanhängande forskningsperioder (se också *Vetenskaplig grund* nedan)
- alla lärare undervisar (något) på båda orter (se också *Gemensam bild* nedan)

Kortsiktigt

- alla lärare medverkar i (någon) gemensam kurs,
- fler adjunkter för hantverksintensiva kursmoment,
- delat kursansvar, framför allt för gemensamma kurser, men i förlängningen för alla kurser,
- programspecifika långsiktiga kompetensutvecklingsplaner,
- utveckling av strategisk plan för förbättrad studentrekrytering.

Gemensam bild

Långsiktigt

- alla lärare undervisar (något) på båda orter.

Kortsiktigt

- korta ortberoende personalmöten under lunchtid kompletterar ordinarie personalmöten ('kärnfull information'),

Vetenskaplig grund

Långsiktigt

- ambition i bemanningsdiskussioner att skapa sammanhängande forskningsperioder för lärare.
- samtliga lektorer ska vara väl integrerade i FoU-verksamhet.

Kortsiktigt

- forskningsstrategin ger stöd till hantverksvetenskaplig utveckling (infrastruktur Mariestad) som ger stöd till hantverksutbildningarna,

Kursvärderingar

Långsiktigt

- terminsvisa alternativt läsårsvisa kursvärderingar hålls av svl, kommunikatör, eller annan neutral person.

Kortsiktigt

- gemensam mall som läggs ut på varje Canvas sida av studiestödet,
- mallen kan justeras (av kursansvarig) beroende på kurs,

Kriterier/klass	K1		K2		K3		K4		K5		K6		K7		K8	
	MÅL		LÄRANDE		KVALITÉ		PROPORTIONALITET & KOMPETENS		RELEVANS		INFLYTANDE		TILLGÄNGLIGHET		UPPFÖLJNING	
Generella kommentar i utvärderarnas rapport	Studieresultaten motsvarar över lag lärandemålen och det finns en genomtänkt progression i programmen. Som ett exempel kan nämnas att examensarbeten på trädgårdshantverks- och landskapsvårdsutbildningarna rör i många fall viktig och ny grundforskning fältet, som snabbt har blivit en kunskapskälla för både praktik och forskning inom fältet och utgör en grund för utveckling av både handböcker och vidare kulturvetenskaplig forskning.		Utbildningarna är handledningsintensiva och detta kan man tolka som att studenternas lärande sätts i centrum. Detta gäller inte minst praktiska moment (hantverksprogrammen, konservatorsprogrammet). Samtidigt råder det olika syn på 'utbildning' i de två orterna.		Undervisningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Grundutbildningarna har en yrkesorientering vilket också delar av utbildningarna på avancerad nivå har.		Det pågår rekrytering av nya lärare till institutionen men den har av olika skäl tagit lång tid, och den kommer kanske inte vara tillräcklig för behovet i samtliga utbildningar. Under tiden blir arbetsbelastningen mycket hög för de befintliga lärarna där det finns vakanser. Vid samtal med institutionsledningen framgick att förutsättningarna för lärarna skiljer sig mellan orterna. I Mariestad framstår det med tydlighet att lärarkollegiet är underbemannat. Vid platsbesöket diskuterades det och de närvarande lärarna vittnade om stor stress och viss frustration över att inte räkna till för studenterna.		Undervisningen i ämnet är orienterad mot studenternas lärande. Lärarna har en skiftande bakgrund i olika discipliner inom såväl naturvetenskap som mer samhällsvetenskapliga och humanistiska ämnen. Utbildningarna i Mariestad har god samverkan med kommunen och deltar i viktiga ämnesnätverk i Sverige och Norden. Byggnadsvårdskonventet är ett uttryck för det genom att det har blivit ett forum där forskare och praktiker kan mötas. Trädgårds- och landskapsvårdsutbildningen har hög relevans då studenterna är eftertraktade på arbetsmarknaden. B		Det är klart hur studentinflytandet ser ut för dagens studenter i de olika utbildningarna eftersom vi inte kunnat intervjua studenter. Det finns dock ett masterråd med studenter och utbyte med utbildning i andra länder. I Mariestad fick vi intrycket att det råder ett gott klimat mellan lärare och studenter, och det finns inte anledning för bedömargruppen att tro att situationen är annorlunda i Göteborg.		Den fysiska miljön framstår generellt som ändamålsenlig både i Mariestad och Göteborg.		Det är klart om det finns en systematik i den skriftliga uppföljningen av kursutvärderingar.	
Kommentarer i övrigt från bedömargruppen	Metod och teori frågor behöver utvecklas i hantverksprogrammen, det kan ske genom att beröra lärare kompetensutvecklas i teori och metod,	Bör	Det borde finnas ett stort värde i att utveckla en gemensam syn på vad det innebär att ge en universitetsutbildning som är förankrad i forskning och högskolepedagogik. Genom mer samarbete mellan orterna kan institutionen komma framåt	Bör	Hantverkslaboratoriets personal och projekt kan integreras bättre i utbildningarna.	Bör	Ledningen bör arbeta aktivt e närmast kommande åren med att skapa likvärdiga förutsättningar. Viktigt att all lärarpersoal kan få tid att delta i forskningsansökningar.	Bör	Bygghantverksprogrammets studenter är bra på genomförande men är svagare vetenskapligt och hur man jobbar med vetenskaplig metod. Det avspeglas i examensarbetena. Studenterna ska kunna testa hantverksmetoder men det gäller också att lära sig att skriva och reflektera och använda vetenskaplig metod, och hur studenter lär sig att kommunicera arbetet.	Bör	Utvärderingen av kurserna har hittills inte varit samordnad på institutionen, och det borde den vara exempelvis genom att en mall för utvärdering finns så att utvärderingarna kan jämföras över tid och mellan kurser och utbildningar. Även muntliga utvärderingar bör göras.	Måste	Skyddsglasögon och skyddsmasker måste användas vid verksamhet i verkstäderna (Mariestad)	Måste	Det saknas en plan för i vilken riktning utbildningarna ska utvecklas. Vi föreslår att det tas ett samlat grepp om hur man vill att utbildningarna såväl i Mariestad som Göteborg ska utvecklas och att lärarna från båda campus kan delta i det utvecklingsarbetet.	
				Bör	Personalens närvaro på campus i Mariestad kan bli betydligt bättre. Det är ytterst en ledningsuppgift att uppmuntra och skapa bättre förutsättningar för delaktighet i utvecklingen av utbildningsmiljön.	Bör	Institutionen bör prioritera att förbättra kommunikationen mellan orterna (för att förebygga friktion mellan medarbetarna och känslan av att verksamhet bedrivs på vitt skilda villkor) och arbeta för att göra lärares meriteringsmöjligheter tydligare. Att hitta balans mellan att vara lärare och forskare är viktigt för utbildningarna.	Bör	Byggeantikvariska studenter skulle i högre grad kunna engageras i pågående forskningsprojekt							
				Bör	Institutionen bör göra mer för att försöka få studenter att skriva examensarbeten i anslutning till pågående eller planerade forskningsprojekt för att på så sätt skärpa kvaliteten.	Bör	Brett utnyttjande av adjungerade lärare som deltar i kurser tillsammans med fast lärarpersonal skapa bra dynamik, vid längre perioder ställs dock krav på högskolepedagogisk utbildning.	Bör								
				Bör	Institutionen bör arbeta för att göra skrivandet mer integrerat i alla utbildningar. Att exempelvis kunna utbåa ett hantverk är inte det samma som att kunna skriva om och vetenskapligt förmedla vad hantverk är, och kräver betydande färdighetsträning.											
Institutionens åtgärder	Kulturvårds forskningsstrategi är under utveckling, vilken också kommer att omfatta hantverksvetenskaplig teori och metod. Genom att anställa adjunkter, liksom att i högre grad utnyttja adjungerade lärare, kan tid frigöras för lektorer att genomföra forskningsansökningar, och att delta i forskningsprojekt		Adjunkter behöver anställas i högre utsträckning för att kunna ta hand om kurser med handledningsintensiva moment. Tre sådana anställningar har kunnat tillskapas på bygghantverksprogrammet, vilket visserligen har förbättrat personalsituationen liksom studenternas behov av handledning.		Samtliga lektorer ska vara integrerade i FoU-verksamhet som leder till att institutionen har en egen kompetensbas för att hålla utbildningarna aktuella och angelägna. På grund av den jämförelsevis låga fakultetstilldelningen av forskningsmedel, är vi helt beroende av förmågan att få externa forskningsmedel. Med hjälp av forskningsstrategin kommer detta arbete att kunna genomföras mer systematiskt och strategiskt.		Institutionens utmaning är att samtidigt köra ett stort antal kurser (upp till 16 samtidigt) med relativt små studentgrupper, med en förhållandevis begränsad lärargrupp, och som samtidigt också ska kunna genomföra FoU-projekt. På samtliga utbildningar engageras därför adjungerade lärare som dessutom får med sig aktuella frågor och perspektiv från yrkeslivet. När det gäller krav på högskolepedagogiska kurser för denna grupp, har vi kommit överens om att halva kursperioden får ske inom ramen för den adjungerade tiden.		Byggeantikvariskt program respektive Konservatorsutbildningen har referensgrupper med representanter från yrkeslivet, som möjliggör detaljerade diskussioner kring kursinnehåll och förjupningsriktningar. Lärarna på hantverksprogrammen, kommer att i allt högre grad delta i projekt inom Hantverkslaboratoriet som innebär att samhällsrelevansen säkerställs.		Den mall som fakulteten för närvarande utarbetar, täcker inte riktigt alla de perspektiv institutionen vill undersöka i relation till kursgivningen. Den kan däremot ge en basstruktur som kan användas, och förslaget är att studieadministrationen stöttar kursansvariga med att automatiskt lägga in länk till kursvärderingen (Sunet Survey), och, vid behov, stötta kursansvarig i att justera den till den specifika kursens behov.		För Konservatorsstudenterna är miljön i Natrium ett lyft, men för våra övriga studenter behöver den studiesociala miljön i Natrium förbättras avsevärt. Ett litet steg i rätt riktning är att uppsatsskrivande masterstudenter får tillgång till institutionernas 'touch-down'-platser, nästa steg som vi (Kulturvård) vill ta är att alla vår studenter ska ha access till 'vår korridor' - det är vi vana vid från Geovetarcentrum.		Kulturvårds forskningsstrategi är under utveckling, vilken också kommer att ha inverkan på hur utbildningarnas långsiktiga utveckling kan planeras.	
	Samtliga utbildningsplaner har relativt nyligen blivit reviderade, eller kommer att bli det i närtid, vilket ger anledning att kritiskt värdera lärandemål och examensmål		Viktiga komponenter i detta är fler grupparbetsrum i Mariestadsmiljön, samt fri access för studenterna till Kulturvårds korridor i Natrium.				För närvarande pågår en diskussion att verka för intag till Konservatorsmastern vartannat år, istället för som nu varje år. Detta skulle visserligen förbättra lärarlageets förmåga att fördela arbetstiden mellan utbildning respektive forskning		Samtliga lektorer ska vara integrerade i FoU-verksamhet som leder till att institutionen har en egen kompetensbas för att hålla utbildningarna aktuella och angelägna.		I synnerhet för de längre kurserna behöver kursansvariga arbeta mer med formativa kursvärderingar för att på så sätt fånga upp studentensynpunkter under kursens gång. Till skillnad från fakulteten i övrigt, avser institutionen att lämna ut summativa kursvärderingar efter att den avslutade examinationen i en kurs har genomförts, p.g.a. att examinationen är en betydelsefull del av kursgivningen och som också studenterna ska kunna ge synpunkter på.		I Mariestadsmiljön behöver fler grupprum etableras och möjligheterna att etablera sådana utrymmen i främst Bygghärdens och Trädgårdsmästeriet ska undersökas.		Programspecifika långsiktiga kompetensutvecklingsplaner ska tas fram	
			En strategisk plan för förbättrad studentrekrytering är under formulering, med programspecifika komponenter. Vi måste rekrytera 'rätt' studenter – studiestarka, motiverade, självständiga – genom att förbättra hur dessa potentiella studenter hittar fram till våra utbildningar. Ju starkare studenter vi har, desto mer arbetsbesparande blir det i lärandesituationen. Nu läggs, i vissa situationer, opriktigt mycket tid på att knuffa och hjälpa studenter att klara vissa kurser.				Samtliga lärare ska ha undervisning på 'den andra' orten		Kulturvård är en central partner i Erasmus+ projektet CHARTER Alliance, vilket är ett s.k. Blueprint-projekt som har som syfte att harmonisera yrkesliv och utbildningar inom centrala sektorer av ekonomisk betydelse i Europa. Kulturanvärfältet är en sådan sektor, och utfallet av projektet kommer att ha inverkan på hur utbildningarna förhåller sig till strategiska frågor ur ett Europeiskt men också globalt perspektiv.		Det finns också behov av terminsvisa alternativt lärsrvis kursvärderingar, men dessa bör hållas av mer neutral personal, t.ex. studievägledare eller eventuellt kommunikator.		Skyddsutrustning och anslag om dess användning finns i alla berörda lokaler. Ansvariga lärare informerar vid kursstart och kontrollerar under kursens gång.			